

Sygn. akt I ACa 604/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Tomasz Żelazowski
Sędziowie:	SSA Edyta Buczkowska-Żuk SSA Małgorzata Gawinek (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Waclawik

po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2017 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa I. K.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 6 czerwca 2017 roku, sygn. akt I C 1733/16

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Edyta Buczkowska-Żuk Tomasz Żelazowski Małgorzata Gawinek

Sygn. akt I ACa 604/17

UZASADNIENIE

Powódka I. K. 15 lipca 2016 wniosła o zasądzenie w postępowaniu upominawczym na jej rzecz, od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. kwoty 660.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 24 czerwca 2016. Złożyła też wniosek o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Powódka kwoty tej dochodziła jako ceny z tytułu umowy sprzedaży maszyn rolniczych, odnośnie których strony zawarły 1 października 2012 umowę przedwstępną sprzedaży, za łączną cenę 660.000 zł. Umowa przyrzeczona miała być zawarta do 31 sierpnia 2014, zaś maszyny zostały pozwanej wydane. Przed Sądem Okręgowym w Szczecinie w sprawie I C 901/15, zapadł wyrok zobowiązujący pozwaną do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zawarcia ww. umowy

przyrzeczonej, który uprawomocnił się 23 czerwca 2016. Zdaniem powódki zawarcie umowy przyrzeczonej, faktyczne dysponowanie przez pozwaną maszynami rolniczymi i wydanie pozwanej na jej żądanie dowodów rejestracyjnych pojazdów, czyni roszczenie powódki o zapłatę kwoty 660.000 zł zasadnym.

Sąd Okręgowy w Szczecinie nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym, w sprawie I Nc 621/16, 17 listopada 2016, uwzględnił powództwo.

Pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w sprzeciwie od tego nakazu podniosła, że w sprawie I C 901/15 nie została jeszcze rozpoznana skarga kasacyjna. Nadto zarzuciła nieistnienie zobowiązania, co do kwoty 123.414,63 zł stanowiącej podatek VAT, który nie jest obecnie składnikiem ceny, gdyż powódka nie jest obecnie płatnikiem VAT, którym była w czasie zawierania umowy przedwstępnej oraz w czasie upływu terminu zawarcia umowy przyrzeczonej. Te zarzuty zdaniem pozwanej uzasadniają wnioski o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych oraz o zawieszenie postępowanie do czasu rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 23 czerwca 2016. Na wypadek oddalenia skargi kasacyjnej, pozwana poza zakwestionowaniem roszczenia powódki, co do kwoty 123.414,63 zł, oświadczyła, że odnośnie kwoty 536.585,37 zł uznaje powództwo przy pierwszej czynności procesowej i w takim przypadku wnosi o oddalenie powództwa w części ponad kwotę 536.585,37 zł i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwana podała, że pierwotnie to ona została zmuszona do wystąpienia z żądaniem o zobowiązanie powódki do złożenia oświadczenia woli o sprzedaży, z uwagi na to, iż powódka twierdziła, że ceny zostały określone na poziomie netto i że należy do nich doliczyć podatek VAT. Pozwana podała, że w Sądzie Okręgowym w Szczecinie, pod sygnaturą I C 1093/14, toczyła się sprawa z jej powództwa przeciwko I. K. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli w zakresie wykonania przedwstępnej umowy sprzedaży, które to powództwo zostało uwzględnione, po czym jednak wyrok uchylono na skutek cofnięcia pozwu. Następnie powódka wystąpiła do Sądu z powództwem w sprawie I C 901/15. Pozwana wskazała, że sporna w niniejszej sprawie jest wysokość roszczenia, albowiem w jej ocenie cena 660.000 zł zawierać powinna w sobie podatek VAT w stawce 23 %, gdyż w dacie zawierania umowy przedwstępnej, jak i w dacie w której miała być zawarta umowa przyrzeczona strony były płatnikami podatku VAT. W związku zaś z faktem, iż obecnie powódka nie jest już płatnikiem podatku VAT, pozwana nie widzi podstaw, do uiszczenia na jej rzecz sumy wartości maszyn rolniczych wraz z wliczoną kwotą podatku VAT. W ocenie pozwanej, działania powódki były celowe i zmierzały właśnie do uzyskania od pozwanej ceny sprzedaży z uwzględnieniem podatku VAT bez konieczności jego uiszczenia, co pozostaje niezgodne z przepisami prawa i z zasadami współżycia społecznego.

Pozwana wskazała też, że powództwo jest bezpodstawne, gdyż mimo jej wezwania, powódka nie wystawiła faktury VAT, na podstawie której pozwana mogłaby dokonać zapłaty.

W piśmie procesowym z 10 kwietnia 2017 pozwana, na skutek wydania przez Sąd Najwyższy postanowienia z 27 marca 2017, w sprawie II CSK 668/16, o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazała że uznaje powództwo co do zasady, jednakże wyłącznie w zakresie kwoty netto. Jednocześnie podała, że niezwłocznie po otrzymaniu przedmiotowego postanowienia złożyła powódce oświadczenie o potrąceniu wzajemnych należności i uiszcza na jej rzecz kwotę 455.122,24 zł. Tym samym zdaniem pozwanej roszczenie dochodzone w niniejszym postępowaniu przez powódkę zostało rozliczone do uznawanej przez nią kwoty netto, to jest do kwoty 536.585,37 zł, a co za tym idzie, w ocenie pozwanej roszczenie powódki w tym zakresie jest bezprzedmiotowe.

Powódka w piśmie procesowym z 13 kwietnia 2017 cofnęła powództwo ponad kwotę 241.204,88 zł, wnosząc o jej zasądzenie wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 8 kwietnia 2017 oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki w całości kosztów procesu według norm przepisanych. Powódka przyznała, że 7 kwietnia 2017 pozwana wpłaciła na poczet dochodzonego w sprawie roszczenia kwotę 455.122 zł 24 gr, którą powódka zaliczyła w pierwszej kolejności na poczet odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie należności głównej w kwocie 660.000 zł za okres od 25 czerwca 2016 do 7 kwietnia 2017 (287 dni) w kwocie 36.327 zł 12 gr, w pozostałej zaś części na poczet całości ceny za ciągnik (...) i opryskiwacz L. oraz części ceny za ciągnik (...).

Pismem procesowym z 21 kwietnia 2017 powódka podtrzymała dotychczasowe stanowisko zaprzeczając jednocześnie, aby pozwana posiadała kiedykolwiek względem powódki nadającą się do potrącenia wierzytelność wzajemną na kwotę 138.749,50 zł. Zaprzeczyła również, aby jej pełnomocnik był upoważniony do odbierania w imieniu powódki oświadczeń w przedmiocie potrącenia wierzytelności wzajemnych.

Na rozprawie 23 maja 2017 powódka wskazała, że cofnięcie powództwa w niniejszej sprawie zawarte w piśmie z 13 kwietnia 2017 następuje ze zrzeczeniem się roszczenia.

Wyrokiem z 6 czerwca 2017 Sąd Okręgowy w Szczecinie umorzył postępowanie w części cofniętej, częściowo powództwo oddalił, a ponadto uwzględnił roszczenie strony powodowej do kwoty 101.202,19 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 8 kwietnia 2017 oraz uznał, że strona pozwana winna zwrócić powódce koszty postępowania również od tej części roszczenia, co do której postępowanie zostało umorzone.

Sąd Okręgowy ustalił, że powódka I. K., jako sprzedawca, 1 października 2012 zawarła z pozwaną (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., jako kupującą, przedwstępną umowę sprzedaży następujących maszyn rolniczych: Ciągnika (...) o numerze rejestracyjnym (...) za cenę 130.000 zł, ciągnika (...) o numerze rejestracyjnym (...) za cenę 450.000 zł i opryskiwacza L. za cenę 80.000 zł. Strony postanowiły, że umowa przyrzeczona zostanie zawarta do 31 sierpnia 2014; termin płatności wyznaczono na 31 sierpnia 2014. Strony w umowie przedwstępnej oświadczyły, że wydanie przedmiotu umowy nastąpiło i kupujący jest uprawniony używać wskazane maszyny do czasu ich nabycia, w sposób odpowiadający ich przeznaczeniu i właściwościom oraz zgodnie z niniejszą umową. Kupująca spółka, zobowiązała się ponosić wszelkie koszty związane z utrzymaniem i użytkowaniem maszyn oraz zobowiązała się uiszczać opłaty z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia OC oraz obciążeń publicznoprawnych związanych z tymi maszynami (§ 3 pkt 2 umowy).

W piśmie z 1 września 2014 pozwana wezwała powódkę do zawarcia umowy przyrzeczonej, przesyłając jej jednocześnie projekt umowy.

Pozwem z 22 września 2014 (...) Sp. z o.o. w P. wniosła o zobowiązanie I. K. do złożenia oświadczenia woli o następującej treści „I. K. sprzedaje na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. własności ruchomości: ciągnik (...) o numerze rej. (...) za cenę 130 000 zł, ciągnika (...) o numerze rej. (...) za cenę 450 000 zł, opryskiwacza L. za cenę 80 000 zł.”; nadto wniosła o zasądzenie kosztów procesu. I. K. wniosła o oddalenie tego powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Sąd Okręgowy w Szczecinie w sprawie I C 1093/14, 9 marca 2015 wydał wyrok uwzględniający to powództwo. W dniu 17 marca 2015 wpłynął do Sądu wniosek I. K. o sporządzenie uzasadnienia wyroku z 9 marca 2015, a w piśmie z 17 kwietnia 2015, (...) sp. z o.o. cofnęła pozew i zrzekła się dochodzonego roszczenia, albowiem powódka wezwała pozwaną do wydania maszyn, a ta bała się, że nie będzie mogła prowadzić działalności gospodarczej. Postanowieniem z 4 maja 2015 Sąd uchylił wyrok z 9 marca 2015 i umorzył postępowania w sprawie I C 1093/14.

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że w piśmie z 1 maja 2015, powódka wezwała pozwaną Spółkę do zawarcia umowy przyrzeczonej, przesyłając jednocześnie projekt tej umowy. Pozwana odmówiła podpisania umowy przenoszącej własność wymienionych w niej ruchomości podając że to z „przyczyny powódki” nie doszło do zawarcia umowy przyrzeczonej w terminie określonym w umowie przedwstępnej i dlatego nie ma ona roszczenia o zawarcie tej umowy.

Według Sądu pozwana odmówiła zawarcia umowy przyrzeczonej ze względu na rachunek ekonomiczny, uznając cenę maszyn w chwili obecnej, po kilkuletniej eksploatacji, za zbyt wygórowaną.

W pozwie z 5 sierpnia 2015, powódka I. K. wniosła o zobowiązanie pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., do złożenia oświadczenia woli następujące treści: (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., kupuje od I. K. własność ruchomości: ciągnik (...) o numerze rej. (...) za cenę

130.000 zł, ciągnik (...) o numerze rej. (...) za cenę 450.000 zł, opryskiwacz L. za cenę 80.000 zł”, nadto wniosła o zasądzenie od pozwanej zwrotu kosztów (sygn. akt: I C 901/15).

Wyrokiem z 30 października 2015 Sąd Okręgowy w Szczecinie uwzględnił to powództwo, a wyrokiem z 23 czerwca 2016 Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację pozwanej (I ACa 1145/15). Sąd Najwyższy postanowieniem z 27 marca 2017 odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanej.

W piśmie datowanym na 24 czerwca 2016 pozwana oświadczyła, że wstrzymuje się z zapłatą ceny sprzedaży maszyn rolniczych do czasu przekazania przez powódkę dokumentów pozwalających na dysponowanie i korzystanie z przedmiotowych maszyn, tj. dowodów rejestracyjnych oraz potwierdzeń zawarcia umów ubezpieczenia do siedziby Spółki z fakturą za maszyny. Powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 660.000 zł tytułem ceny za maszyny rolnicze, a nadto wezwała do zapłaty kwot: 33.000 zł tytułem zwrotu opłaty od pozwu, kwoty 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w zakończonej sprawie I C 901/15 oraz kwoty 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego przyznanych w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w sprawie I ACa 1145/15. Pismo zostało nadane 27 czerwca 2016, zaś odebrane 29 czerwca 2016.

Powódka 28 czerwca 2016 przesłała pozwanej żądane dowody rejestracyjne pojazdów. Jednocześnie oświadczyła, iż nie jest płatnikiem podatku od towarów i usług.

Sąd Okręgowy ustalił też, że wyrokiem z 6 września 2016, w sprawie VIII GC 193/16 Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od I. K. na rzecz (...) sp. z o.o. w P. kwotę 110.701,92 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 kwietnia 2015; nadto zasądził od I. K. na rzecz (...) sp. z o.o. w P. kwotę 11.633 zł 37 gr tytułem kosztów procesu. Wyrok uprawomocnił się 25 października 2016, a 13 marca 2017 nadano wyrokowi temu klauzulę wykonalności.

W piśmie datowanym na 23 listopada 2016 I. K. skierowała do spółki (...) oświadczenie o potrąceniu jej wierzytelności w wysokości 130.000 zł z tytułu niezapłaconej ceny za ciągnik (...) o numerze rejestracyjnym (...) (a wynikającej z wyroku z 30.10.2015 w sprawie I C 901/15), z wierzytelnością pozwanej w kwocie 132.698,81 zł wynikającą z należności głównie zasądzonej wyrokiem z 6 września 2016 w sprawie VIII GC 193/16 w kwocie 110.701,92 zł, kwoty 10.363,52 zł tytułem odsetek ustawowych liczonych od należności głównej za okres od 1 kwietnia 2015 do 23 czerwca 2016 oraz kwoty 11.633,37 zł tytułem kosztów procesu. Powódka oświadczyła jednocześnie, że pozostałą wierzytelność pozwanej względem powódki, wynikającą z wyroku w sprawie gospodarczej w kwocie 2.698,81 zł, potrąca z istniejącej po jej stronie względem pozwanej wierzytelności w kwocie 80.000 zł z tytułu niezapłaconej ceny za opryskiwacz L. (...), wynikającej z wyroku z 30 października 2015, w sprawie I C 901/15. Wskazała, że po dokonaniu potrąceń, suma wierzytelności po stronie powódki wobec pozwanej wynosi 527.301,19 zł. Przedmiotowym pismem wezwała pozwaną do zapłaty tej sumy.

Pozwana 2 grudnia 2016 skierowała do powódki pismo, w którym poinformowała, że nie uznaje przedmiotowego oświadczenia za skuteczne, wobec złożenia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 23 czerwca 2016, w sprawie I ACa 1145/15. Ponadto ponownie wskazała, że nawet gdyby uznać oświadczenie o potrąceniu, to ceny maszyn rolniczych powinny być pomniejszone o podatek od towarów i usług. Powódka pismo to odebrała 13 grudnia 2016.

Sąd pierwszej instancji ustalił przy tym, że pozwana 24 listopada 2016 zwróciła się do Urzędu Skarbowego w P. o wydanie zaświadczenia, czy Gospodarstwo Rolne I. K. było czynnym podatnikiem podatku VAT na dzień 24 czerwca 2016, a jeśli nie, to na jaki dzień nastąpiło wyrejestrowanie podatnika VAT czynnego. Naczelnik Drugiego Urzędu Skarbowego w S. postanowieniem z a 30 listopada 2016 odmówił wydania zaświadczenia, jednakże w uzasadnieniu wskazał, że wg stanu na dzień 24 czerwca 2016 i na dzień wydania postanowienia powódka nie była płatnikiem podatku VAT. Z kolei pismem z 19 stycznia 2017 Naczelnik Drugiego Urzędu Skarbowego w S. poinformował, że powódka nie figuruje w ewidencji podatników podatku od towarów i usług tamtejszego organu podatkowego; od 1 października 2005 do 2 października 2005 i od 1 marca 2006 do 31 grudnia 2015 posiadała otwarty obowiązek podatkowy w podatku od towarów i usług w Urzędzie Skarbowym w P..

W piśmie z 7 kwietnia 2017 (opatrzonym datą 7 kwietnia 2016) pozwana skierowała do powódki oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, to jest kwoty 110.710,92 zł tytułem należności głównie zasądzonej wyrokiem z 6 września 2016, kwoty 16.414,21 zł tytułem odsetek naliczonych na dzień sporządzenia oświadczenia oraz kwoty 11.633,37 zł tytułem kosztów procesu, co składa się na łączną kwotę 138.749,50 zł. Ta zaś kwota pomniejszona o wyegzekwowaną już sumę 57.288,53 zł daje wierzytelność po stronie pozwanej w łącznej kwocie 81.460,97 zł, którą pozwana przedstawiła do potrącenia. W tym samym oświadczeniu pozwana uznała wierzytelność powódki do kwoty 536.583,37 zł i od tej kwoty potrąciła ww. sumę 81.460,97 zł, co w ostatecznym rozrachunku w ocenie pozwanej kreowało wierzytelność po stronie powódki w kwocie 455.122,24 zł.

Pismo to powódka odebrała 24 kwietnia 2017.

W dniu 7 kwietnia 2017 uznana przez pozwaną wierzytelność w kwocie 455.122,24 zł została przelana na rachunek bankowy powódki.

Zdaniem Sądu Okręgowego powództwo okazało się uzasadnione, co do kwoty 101.202,19 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 8 kwietnia 2017. Sąd wskazał, że I. K. pierwotnie dochodziła od pozwanej zapłaty kwoty 660.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 24 czerwca 2016 z tytułu sprzedaży ciągnika (...) za cenę 130.000 zł, ciągnika (...) za cenę 450.000 zł i opryskiwacza L. za cenę 80.000 zł. Pismem z 13 kwietnia 2017 powódka cofnęła powództwo ponad kwotę 241.204,88 zł. W związku z tym wniosła o zasądzenie od pozwanej kwoty 241.204,88 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 8 kwietnia 2017 oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki w całości kosztów procesu według norm przepisanych. Powódka podała, że w 7 kwietnia 2017 pozwana wpłaciła na poczet dochodzonego w sprawie roszczenia kwotę 455.122 zł 24 gr, którą powódka zaliczyła w pierwszej kolejności na poczet odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie należności głównej za okres od 25 czerwca 2016 do 7 kwietnia 2017 (287 dni) w kwocie 36.327 zł 12 gr, w pozostałej zaś części na poczet całości ceny za ciągnik (...) i opryskiwacz L. oraz części ceny za ciągnik (...). Na rozprawie 23 maja 2017 pełnomocnik powódki oświadczył, że to cofnięcie powództwa następuje ze zrzeczeniem się roszczenia.

Biorąc powyższe pod uwagę, w punkcie I wyroku Sąd Okręgowy umorzył postępowanie ponad żądanie zapłaty kwoty 241.204 zł 88 gr wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 8 kwietnia 2017 - na podstawie art. 203 § 1 i 4 k.p.c. w zw. z art. 355 § 1 k.p.c..

Omawiając zasadność żądania powódki zapłaty kwoty 241.204 zł 88 gr wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 8 kwietnia 2017, Sąd wskazał, że podstawą prawną powództwa stanowi przepis art. 535 k.c., zgodnie z którym przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę.

Sąd podał, że okolicznościami spornymi pomiędzy stronami były wysokość ceny sprzedaży, do której zapłaty była zobowiązana pozwana, skutki złożonych przez strony oświadczeń o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, a w konsekwencji czy zobowiązanie pozwanej do zapłaty ceny sprzedaży zostało zaspokojone na skutek potrącenia wierzytelności i zapłaty pozostałej części ceny.

Sąd zwrócił uwagę, że początkowo pozwana w ogóle kwestionowała swój obowiązek zapłaty podnosząc, że złożyła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 23 czerwca 2016 (sygn. akt I ACa 1145/15), którym oddalono apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015 (sygn. akt I C 901/15), na podstawie którego pozwana została zobowiązana do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zawarcia umowy przyrzeczonej sprzedaży maszyn rolniczych.

Zdaniem Sądu orzekającego w pierwszej instancji pogląd pozwanej jakoby wniesienie skargi kasacyjnej tamowało roszczenie powódki jest nieuzasadnione. Według Sądu w niniejszej sprawie do zawarcia umowy sprzedaży maszyn rolniczych doszło w 23 czerwca 2016, a więc w dniu kiedy uprawomocnił się wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015, sygn. akt I C 901/15, na mocy którego pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

została zobowiązana do złożenia oświadczenia woli następującej treści: (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. kupuje od powódki I. K. następujące ruchomości: ciągnik (...) o numerze rej. (...) za cenę 130.000 zł, ciągnik (...) o numerze rej. (...) za cenę 450.000 zł, opryskiwacz L. za cenę 80.000 zł”. W wyniku kontroli instancyjnej Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 23 czerwca 2016, w sprawie I ACa 1145/15, oddalił apelację pozwanej.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że orzeczenie sądu uwzględniające powództwo o zawarcie umowy przyrzeczonej w wykonaniu umowy przedwstępnej stwierdza zawarcie umowy stanowiącej i ją zastępuje (vide wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 22 października 2015 r., IV CSK 14/15). Orzeczenie Sądu uwzględniające roszczenie o zawarcie umowy przyrzeczonej wywołuje skutek prawny z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia (por. Komentarz do art. 1047 k.p.c. pod red. Gutowskiego). Wskazany pogląd jest powszechny i nie wywołuje obecnie wątpliwości. Umowa dochodzi więc do skutku z chwilą prawomocności wyroku - w drodze fikcji prawnej – vide postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 19 czerwca 2002 r., II CKN 997/00.

W tym stanie rzeczy, Sąd uznał, że do zawarcia pomiędzy stronami umowy sprzedaży maszyn rolniczych doszło 23 czerwca 2016, a więc w dniu kiedy uprawomocnił się wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015, sygn. akt I C 901/15, uznając za nieznaczący podnoszony przez pozwaną argument, że wniosła ona skargę kasacyjną od w/w wyroku Sądu Apelacyjnego. W związku zatem z zawarciem pomiędzy stronami umowy sprzedaży 23 czerwca 2016 na podstawie art. 535 k.c. pozwana zobowiązana była do zapłaty ceny sprzedaży maszyn rolniczych w dniu 23 czerwca 2016, a więc w dacie prawomocności w/w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie. Według Sądu Okręgowego taki wniosek znajduje uzasadnienie w poglądach prawnych wyrażonych w wyrokach Sądu Najwyższego z 4 lutego 2011, III CSK 161/10 i z 5 września 2002, II CKN 1035/06, w których stwierdzono, że co do zasady do nabycia prawa własności wskutek orzeczenia zobowiązującego do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie sprzedaży prawa własności dochodzi z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia uwzględniającego powództwo. Orzeczenie ma charakter konstytutywny i z tym momentem powstaje fikcja prawna, że oświadczenie woli zostało złożone. Brak jest wymogu składania przez strony dodatkowych oświadczeń w formie aktu notarialnego, bowiem zastępcza funkcja orzeczenia spełnia się ex lege, a obowiązek zapłaty należnego wynagrodzenia powstaje z tą chwilą.

Sąd Okręgowy stwierdził zatem, że pozwana zobowiązana była do zapłaty ceny sprzedaży maszyn rolniczych w dniu 23 czerwca 2016, a nie uiszczając ceny w tej dacie popadła w opóźnienie w rozumieniu art. 481 k.c. od 24 czerwca 2016.

Odnosząc się do wysokości ceny sprzedaży maszyn rolniczych, Sąd wskazał że pomiędzy stronami ta okoliczność pozostawała sporna. Powódka wywodziła, że należy się jej całość ceny sprzedaży (660.000 zł) wynikająca z umowy przedwstępnej, a następnie z wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015, sygn. akt I C 901/15, na mocy którego pozwana została zobowiązana do złożenia oświadczenia woli następującej treści: (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. kupuje od powódki I. K. następujące ruchomości: ciągnik (...) o numerze rejestracyjnym (...) za cenę 130.000 (stu trzydziestu tysięcy) złotych, ciągnik (...) o numerze rejestracyjnym (...) za cenę 450.000 (czterystu pięćdziesięciu tysięcy) złotych, opryskiwacz L. za cenę 80.000 (osiemdziesięciu tysięcy) złotych”. Z kolei pozwana podnosiła, że powódce należy się jedynie kwota netto ceny sprzedaży, albowiem przewidziana w umowie przedwstępnej cena sprzedaży była ceną brutto uwzględniającą podatek Vat w wysokości 23 %, a powódka przestała być płatnikiem podatku Vat, co w konsekwencji oznacza, że pozwana powinna zapłacić powódce kwotę netto w wysokości 536.585 zł 37 gr (kwota 660.000 zł pomniejszona o kwotę 123.414 zł 63 gr tytułem podatku Vat).

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko pozwanej odnośnie tego, że była ona zobowiązana jedynie do zapłaty, co do zasady kwoty 536.585 zł 37 gr jako ceny netto bez uwzględnienia podatku Vat w wysokości 23 % (123.414 zł 63 gr), jest błędne. Tak sformułowany zarzut pozwanej zmierzał de facto do kwestionowania prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015, sygn. akt I C 901/15, z którego między innymi wynika cena sprzedaży maszyn rolniczych – kwota 660.000 zł. Sąd podał, że orzekając w niniejszej sprawie jest związany wskazanym wyrokiem i nie może czynić odmiennych ustaleń, co do wysokości ceny sprzedaży, albowiem stanowiłoby to naruszenie art. 365 k.p.c. Kwestia ceny sprzedaży maszyn rolniczych była przedmiotem osądu w sprawie I C 901/15 i nie może być ponownie badana w ramach niniejszego postępowania. Uprawomocnienie się orzeczenia wywołuje skutek w postaci

związania tym rozstrzygnięciem podmiotów określonych w ustawie. W pierwszej kolejności orzeczenie wiąże strony postępowania. Ponadto prawomocnym orzeczeniem związany jest także sąd, który wydał orzeczenie, jak również inne sądy, organy państwowe i organy administracji publicznej. Związanie powyższych organów oznacza, że przy dokonywaniu czynności z zakresu swojego działania organy te zobligowane są brać pod uwagę fakt wydania danego orzeczenia, którego nie mogą zmieniać, ani uchylać, a w przypadku sądów – zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (wyr. SN z 8.3.2010 r., II PK 249/09, Legalis; wyr. SN z 10.02.2010 r., II PK 212/09, Legalis). Moc wiążąca jest przedmiotem rozpoznania wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa, a kwestia rozstrzygnięta wcześniej wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. Odnosi się ona, po pierwsze do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia, i po drugie do waloru prawnego rozstrzygnięcia zawartego w treści orzeczenia. Skutkiem pozytywnym (materialnym) jest to, że rozstrzygnięcie zawarte w orzeczeniu stwarza taki stan prawny, jaki z niego wynika, czyli sądy rozpoznające spór muszą przyjmować, że dana kwestia kształtuje się tak, jak to przyjęto we wcześniejszym, prawomocnym orzeczeniu – w niniejszym postępowaniu wysokość ceny sprzedaży. W kolejnym, zatem postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być już badana, jak chciała tego pozwana. Związanie dotyczy sentencji wyroku i motywów w tych granicach, jakie stanowią konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia. W konsekwencji nikt nie może kwestionować faktu istnienia prawomocnego wyroku i jego treści.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji w takim zatem zakresie, jaki jest objęty sentencją wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015, sygn. akt I C 901/15, wszystkie sądy są związane zarówno w zakresie obowiązku złożenia oświadczenia o przeniesieniu prawa własności maszyn rolniczych, jak również w zakresie obowiązku zapłacenia przez pozwaną ceny sprzedaży określonej na kwotę 660.000 zł. Niedopuszczalne jest prowadzenie postępowania i czynienie ustaleń innych, niż wynikające z tego wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 4 lutego 2011 r., III CSK 161/10).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie zatem nie czynił ustaleń faktycznych i rozważań prawnych czy strony uzgodniły cenę netto czy brutto, czy cena obecnie powinna zostać pomniejszona o podatek Vat, skoro kwestia wysokości ceny sprzedaży została przesądzona w postępowaniu I C 901/15. Takie działanie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie byłoby sprzeczne z art. 365 k.p.c. W tym zatem zakresie nie uwzględniono dowodu z przesłuchania za pozwaną członka zarządu – odnośnie uzgodnień czy cena w umowie przedwstępnej była ceną netto czy brutto.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd stwierdził, że cena sprzedaży maszyn rolniczych wynosiła 660.000 zł, co wynika z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015, sygn. akt I C 901/15. Taką cenę powinna uiścić pozwana w wykonaniu tego wyroku.

Niezależnie od powyższego Sąd orzekający w pierwszej instancji wskazał, że okoliczność podnoszona przez pozwaną, iż powódka przestała być płatnikiem podatku Vat, zaistniała już przed prawomocnym rozstrzygnięciem sprawy I C 901/15 – vide informacja Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w S. k. 108 – powódka była płatnikiem podatku Vat do 31 grudnia 2015. Pozwana powinna tę okoliczność podnosić co do zasady w postępowaniu I C 901/15 na etapie postępowania apelacyjnego. Fakt, że ewentualnie pozwana nie miała świadomości tej okoliczności nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Jako chybiony również sąd ocenił argument pozwanej jakoby sama utrata statusu płatnika podatku Vat przez powódkę powodowała, iż cena miałaby być ograniczona o podatek Vat. Sąd wskazał na brak przepisu w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, który by z momentem utraty statusu płatnika podatku Vat zwalniał z naliczenia i odprowadzenia przez sprzedawcę podatku Vat. Podał, że również pozwana nie była w stanie wskazać podstawy prawnej zwalniającej z konieczności uwzględnienia podatku Vat w cenie sprzedaży w niniejszych okolicznościach. Według Sądu podnoszone przez pozwaną okoliczności, że powódka nie wystawi faktury Vat dokumentującej sprzedaż maszyn, że pozwana nie będzie mogła pomniejszyć swojego podatku o podatek naliczony, są bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy cywilnej objętej niniejszym sporem.

Nadto Sąd wskazał, że nawet w przypadku przyjęcia, że w niniejszym postępowaniu mogłaby być rozstrzygana kwestia wysokości ceny z punktu widzenia tego czy zawierała ona już podatek Vat czy była ceną netto, stwierdzić należy, że pozwana i tak w ocenie Sądu nie wykazała (art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c.), że strony w umowie przedwstępnej uzgodniły cenę brutto z uwzględnieniem podatku Vat. Przesłuchanie za pozwaną w tym zakresie członka zarządu jest niewiarygodne, albowiem brak było innych dowodów potwierdzających tę okoliczność. Członek zarządu pozwanej jest żywotnie zainteresowany wynikiem postępowania, zatem jego przesłuchanie bez potwierdzenia w oparciu o inne dowody nie może być miarodajne do poczynienia ustaleń w powyższym zakresie. Według Sądu również z praktyki obrotu gospodarczego wynika, że przedsiębiorcy w umowach pomiędzy sobą wskazują cenę netto.

Sąd stwierdził, że cena sprzedaży maszyn rolniczych wynosiła 660.000 zł, co wynika z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015, sygn. akt I C 901/15 i taką cenę powinna uiścić pozwana w wykonaniu tego wyroku.

Omawiając skuteczność złożonych oświadczeń o potrąceniu wzajemnych wierzytelności stron w kontekście zaspokojenia roszczenia powódki z tytułu ceny sprzedaży maszyn rolniczych, Sąd wskazał, że błędne okazało się stanowisko pozwanej co do skuteczności dokonanego przez nią potrącenia wzajemnych wierzytelności na mocy oświadczenia z 7 kwietnia 2017 (k-ty 134 – 135). Pozwana bowiem nie dostrzegła, że to powódka wcześniej złożyła skuteczne oświadczenie o potrąceniu z 23 listopada 2016 (k-ty 154 – 155), które wywołało skutki materialnoprawne w postaci umorzenia wzajemnych zobowiązań, co do kwot wskazanych w treści oświadczenia o potrąceniu. Według Sądu dla prawidłowego rozstrzygnięcia kwestii potrącenia wzajemnych wierzytelności stron znaczenie mają daty złożenia oświadczeń o potrąceniu (23 listopada 2016 i 7 kwietnia 2017) i konieczność dokonania oceny czy we wskazanych datach stronom przysługiwały wierzytelności zdadne do potrącenia. Jak już wskazał Sąd Okręgowy, powódce przysługiwała wierzytelność z tytułu obowiązku zapłaty przez pozwaną ceny sprzedaży w wysokości 660.000 zł. Wierzytelność ta stała się wymagalna w dniu 23 czerwca 2016. Wyrokiem wydanym 6 września 2016, w sprawie VIII GC 193/16 Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od I. K. na rzecz Spółki (...) kwotę 110.701,92 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 kwietnia 2015 oraz kwotę 11.633 zł 37 gr tytułem kosztów procesu. Wyrok ten uprawomocnił się 25 października 2016. Wobec tego pozwanej przysługiwała wymagalna wierzytelność wynikająca z w/w wyroku.

Zdaniem Sądu Okręgowego pomiędzy stronami powstał zatem stan potrącalności wzajemnych wierzytelności w rozumieniu art. 498 k.c. w zw. z art. 499 k.c. Powódka skutecznie dokonała więc potrącenia wzajemnych wierzytelności pismem z 23 listopada 2016. Pozwana nie kwestionowała, że otrzymała to oświadczenie o potrąceniu, zresztą wynika to wprost z treści pisma pozwanej z 2 grudnia 2016 (k. 156). Zgodnie z art. 499 zdanie drugie k.c. oświadczenie o potrąceniu ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Sąd podał, że dzień potrącalności w niniejszej sprawie to dzień 23 czerwca 2016 r., zgodnie z art. 499 zdanie drugie k.c. W tym dniu istniał już obowiązek zapłaty przez pozwaną ceny sprzedaży maszyn rolniczych oraz obowiązek zapłaty przez powódkę należności stwierdzonych później w w/w wyroku Sądu gospodarczego. Powódka w treści pisma z 23 listopada 2016 o potrąceniu prawidłowo więc wskazała datę, w której doszło do potrącenia wzajemnych wierzytelności i dokonała prawidłowych wycień rachunkowych. Sąd podał, że na dzień potrącalności, to jest 23 czerwca 2016, powódce przysługiwała względem pozwanej wierzytelność w kwocie 660.000 zł. Z kolei pozwanej przysługiwała wierzytelność w kwocie 132.698,81 zł wynikająca z należności głównie zasądzonej wyrokiem z 6 września 2016 w sprawie VIII GC 193/16 w kwocie 110.701,92 zł; w kwocie 10.363,52 zł z tytułu odsetek ustawowych liczonych od należności głównej za okres od 1 kwietnia 2015 do 23 czerwca 2016 (prawidłowe wycięcie powódki pod względem rachunkowym); w kwocie 11.633,37 zł z tytułu kosztów procesu. Zgodnie z art. 498 § 2 k.c. skutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej.

Sąd Okręgowy stwierdził, że po dokonaniu potrącenia jak wyżej, w całości została zaspokojona wierzytelność pozwanej względem powódki, a wynikająca z wyroku z 6 września 2016, w sprawie VIII GC 193/16.

Z kolei po stronie powódki na skutek w/w potrącenia pozostała wobec pozwanej nadal wierzytelność z tytułu pozostałej części ceny sprzedaży do wysokości 527.301,19 zł (660.000 zł – 132.698,81 zł = 527.301,19 zł). Okoliczność, że pozwana

nie zgadzała się z potrąceniem dokonany przez powódkę (vide pismo pozwanej z 2 grudnia 2016) według Sądu nie ma znaczenia dla wywołania skutków potrącenia, które następują zawsze w przypadku spełnienia się przesłanek z art. 498 k.c. ze skutkiem wynikającym z art. 499 k.c., co w niniejszej sprawie – jak wskazano - nastąpiło.

Zdaniem Sądu Okręgowego zatem oświadczenie pozwanej o potrąceniu z 7 kwietnia 2017, nie mogło już wywołać skutków materialnoprawnych w postaci umorzenia wzajemnych wierzytelności stron, skoro pozwanej nie przysługiwała już wierzytelność z wyroku z 6 września 2016, sygn.. akt VIII GC 193/16, albowiem została ona wcześniej zaspokojona na skutek potrącenia dokonanego przez powódkę.

Sąd podał, że w toku niniejszego procesu pozwana dobrowolnie uiszcza powódce 7 kwietnia 2017 kwotę 455.122 zł 24 gr; w tym dniu powódce przysługiwała wierzytelność główna do wysokości 527.301,19 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (art. 481 k.c.) liczonymi od kwoty 527.301,19 zł od 24 czerwca 2016 do dnia zapłaty. W piśmie z 13 kwietnia 2017 powódka podniosła, że wpłaconą 7 kwietnia 2017 kwotę 455.122 zł 24 gr, zaliczyła w pierwszej kolejności na poczet odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie należności głównej (660.000 zł) za okres od 25 czerwca 2016 do 7 kwietnia 2017 (287 dni) w kwocie 36.327 zł 12 gr, w pozostałej zaś części na poczet całości ceny za ciągnik (...) i opryskiwacz L. oraz części ceny za ciągnik (...).

Sąd stwierdził, że co do zasady w/w stanowisko powódki, co do zaliczenia uiszczonej przez pozwaną kwoty 455.122 zł 24 gr było prawidłowe w zakresie możliwości zaliczenia w pierwszym rzędzie dokonanej wpłaty na roszczenie odsetkowe, a nie z tytułu należności głównej, jednakże już wyliczenia rachunkowe powódki w tym zakresie były błędne. Zgodnie z art. 451 § 1 k.c. dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne. Wierzyciel – tu powódka – mogła zatem w ramach stosunku zobowiązaniowego wskazanego przez dłużnika dokonać w pierwszej kolejności rozliczenia odsetek za opóźnienie, jednakże błędnie dokonała tego zaliczenia, bowiem na dzień 7 kwietnia 2017 powódce nie przysługiwała już należność główna w kwocie 660.000 zł z uwagi na wcześniej już dokonane potrącenie. Na dzień wpłaty powódce kwoty 455.122 zł 24 gr, przysługiwała jej wierzytelność główna do wysokości 527.301,19 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (art. 481 k.c.) liczonymi od 24 czerwca 2016. Pozwana zobowiązana była do zapłaty ceny sprzedaży maszyn rolniczych 23 czerwca 2016 (chwila prawomocności wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie), a nie uiszczając ceny w tej dacie popadła w opóźnienie w rozumieniu art. 481 k.c. od 24 czerwca 2016. Na dzień 7 kwietnia 2017 powódce przysługiwały zatem odsetki ustawowe za opóźnienie od 25 czerwca 2016 do 7 kwietnia 2017 od należności głównej w wysokości 527.301,19 zł, tj. kwota 29.023 zł 24 gr (287dni x 0,07). Kwotę 455.122 zł 24 gr powódka na podstawie art. 451 § 1 k.c. mogła w pierwszym rzędzie zaliczyć więc na odsetki ustawowe za opóźnienie w kwocie 29.023 zł 24 gr. W wyniku czego pozostała kwota 426.099 zł, która powinna zostać zaliczona na poczet należności głównej z tytułu reszty ceny sprzedaży w wysokości 527.301,19 zł, zatem pozostała do zapłaty po stronie pozwanej kwota 101.202, 19 zł (527.301,19 zł - 426.099 zł), w świetle art. 535 k.c. czyniła zasadnym powództwo w tej części.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c.

W pozostałym zakresie ze względów wskazanych powyżej powództwo podlegało oddaleniu.

Sąd podał, że stan faktyczny niniejszej sprawy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów – vide część uzasadnienia w przedmiocie ustalenia stanu faktycznego niniejszej sprawy – oraz częściowo na podstawie przesłuchania za pozwaną członka zarządu.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu w stosunku w jakim strona wygrała/przegrała proces. Według Sądu brak było podstaw do zastosowania w niniejszym postępowaniu art. 101 k.p.c., jako że pozwana dała powód do wytoczenia powództwa - mimo prawomocnego wyroku w sprawie I C 901/15 nie uiszczała ceny sprzedaży, co zmusiło powódkę do wytoczenia niniejszej

sprawy. Pozwana nie uznała przy pierwszej czynności procesowej żądania pozwu, albowiem w treści sprzeciwu od nakazu zapłaty postawiła w tym zakresie warunek sprowadzający się do wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej.

Zdaniem Sądu pozwana musi być uznana za przegrywającą sprawę również w zakresie w jakim w toku procesu spełniła świadczenie – jak w niniejszej sprawie. Powódce w konsekwencji przysługiwała należność główna w wysokości 527.301 zł 19 gr (po uwzględnieniu potrącenia na mocy oświadczenia z 23 listopada 2016). Do tej kwoty powódka powinna zostać uznana za wygrywającą niniejszą sprawę, albowiem wpłata pozwanej nastąpiła w toku procesu, bo w zakresie spełnionego w toku niniejszego postępowania kwoty przez pozwaną to pozwana jest uważana za stronę przegrywającą sprawę. Według Sądu zatem powódka wygrała sprawę w 80 % ($527.301 \text{ zł } 19 \text{ gr} / 660.000 \text{ zł} \times 100 \% = 80 \%$).

Z uwagi na powyższe powódce należy się co do zasady od pozwanej zwrot kosztów procesu w wysokości 37.933 zł 60 gr ($80\% \text{ z } 47.417 \text{ zł} = 37.933 \text{ zł } 60 \text{ gr}$), a pozwanej w wysokości 2.883 zł 40 gr ($20\% \text{ z } 14.417 \text{ zł} = 2.883 \text{ zł } 40 \text{ gr}$). Po dokonaniu kompensacji w/w kwot powódce należy się od pozwanej zwrot kosztów procesu w wysokości 35.050 zł 20 gr ($37.933 \text{ zł } 60 \text{ gr} - 2.883 \text{ zł } 40 \text{ gr} = 35.050 \text{ zł } 20 \text{ gr}$).

Apelację od tego wyroku wywiodła pozwana, zaskarżając go w części zasądzonej roszczenie tj. w punkcie II oraz co do kosztów procesu, tj. w punkcie IV. Pozwana zarzuciła:

1) naruszenie art. 365 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w sytuacji gdy ustalenie w zakresie zasadności zasądzenia na rzecz powódki kwoty podatku VAT nie stanowi ingerencji w prawomocne rozstrzygnięcie Sądu w sprawie I C 901/15 i nie jest z nim sprzeczne, gdyż ustalenia w tym zakresie nie podważają ustalenia Sądu w tamtej sprawie w zakresie całkowitej ceny sprzedaży, a zmierzają jedynie do oceny tego, czy pewien element ustalonej przez Sąd ceny należy się powódce w świetle okoliczności faktycznych istniejących w chwili orzekania w przedmiocie obowiązku zapłaty;

2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na przyjęciu, że w okolicznościach niniejszej sprawy stanowisko strony pozwanej zmierzało do tego, aby Sąd poczynił ustalenia, czy uzgodniona cena jest ceną brutto czy netto, podczas gdy w rzeczywistości kwestia ta w ocenie pozwanej została już rozszkodowana, a ustalona już cena sprzedaży jest ceną całkowitą obejmującą wszystkie elementy, w tym również publicznoprawne, a rzeczą Sądu było dokonanie oceny tego, czy pewien element tejże ceny tj. kwota podatku VAT w okolicznościach istniejących w chwili orzekania należy się powódce;

3) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 316 k.p.c. poprzez niedostatecznie rozważanie okoliczności sprawy, co przejawiało się zaniechaniem analizy postępowania powódki, która występując z roszczeniem w sprawie I C 901/15 określiła cenę sprzedaży na kwotę brutto, zgodnie z wcześniejszym orzeczeniem, które zostało uchylone i zgodnie z treścią przedwstępnej umowy sprzedaży, by następnie w toku postępowania wyrejestrować się jako podatnik podatku VAT, o czym nie poinformowała Sądu orzekającego, podczas gdy jako jedyna miała w tym zakresie wiedzę i nie zmieniła dochodzonego roszczenia, czym doprowadziła do zawarcia w dniu 23 czerwca 2016r. tj. w dniu uprawomocnienia się orzeczenia, umowy sprzedaży za cenę brutto podczas gdy w rzeczywistości nie była już zobowiązana do zapłaty podatku VAT.

4) naruszenie prawa materialnego, a to art. 3 ust. 1 pkt. 1 ustawy o cenach oraz art. 3 ust. 2 ustawy o informowaniu o cenach towarów i usług, poprzez uwzględnienie roszczenia powódki również w zakresie tej części ceny, która obejmowała podatek od towarów i usług pomimo, że w chwili zawarcia pomiędzy stronami umowy sprzedaży powódka nie była płatnikiem podatku VAT, a obowiązek podatkowy w zakresie tego podatku po jej stronie nie istniał;

5) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na ustaleniu, że strona pozwana nie wykazała aby cena sprzedaży maszyn rolniczych określona w przedwstępnej umowie sprzedaży była ceną brutto, podczas gdy kwestia ta była przedmiotem osądu również w sprawie I C 1093/14 oraz I C 901/15, a cena ustalona w sprawie I C 901/15 była ceną całkowitą obejmująca również podatek VAT, o czym świadczy choćby fakt, że sąd ustalił cenę zgodną z treścią przedwstępnej umowy sprzedaży (nie podwyższając jej o podatek VAT) w sytuacji, gdy brak było jakiegokolwiek dowodu czy informacji na temat utraty przez powódkę statusu płatnika

podatku VAT, a kwestia tego czy cena określona w przedwstępnej umowie sprzedaży jest ceną netto, czy brutto była głównym elementem sporu pomiędzy stronami w sprawach o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli;

6) sprzeczność istotnych ustaleń Sąd z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że w odniesieniu do tej części roszczenia, co do której postępowanie zostało umorzone, pozwana dała podstawę do wytoczenia powództwa i winna zwrócić powodce koszty postępowania, podczas gdy pozwana co do zasady nie kwestionowała roszczenia powódki w tej części, a jedynie wstrzymała się z zapłatą tej części ceny sprzedaży, której nie kwestionowała mając ku temu uzasadnione powody.

Powołując się na zgłoszone zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa również, co do kwoty, 101.202,19 zł oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych; zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego.

W apelacji przedstawiono uzasadnienie zarzutów.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji pozwanej oraz o zasądzenia od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się bezzasadna.

Sąd odwoławczy nie stwierdził wadliwości postępowania przed Sądem pierwszej instancji skutkujących nieważnością postępowania. Kontrola instancyjna nie wykazała też uchybień przepisom prawa materialnego oraz zarzucanych przez pozwaną błędów proceduralnych. Dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne dotyczące okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w sprawie znajdują odzwierciedlenie w przeprowadzonych w sprawie dowodach, a ich prawna ocena w kontekście weryfikacji żądania powódki i zarzutów pozwanej, zasługuje na aprobatę. Stąd ustalenia te oraz wyprowadzone na ich podstawie wnioski prawne, decydujące o kierunku rozstrzygnięcia, Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Dodać przy tym należy, że obszernie przytoczenie ustaleń Sądu Okręgowego oraz wniosków i argumentów przedstawionych na ich poparcie, we wstępnej części niniejszego uzasadnienia, czyni niecelowym ponowne ich przedstawianie przez Sąd odwoławczy (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1999 r., II CKN 217/98, LEX nr 1213477). Odnosząc się zatem do zarzutów strony skarżącej oraz oceniając prawidłowość zastosowania przez Sąd pierwszej instancji norm prawa materialnego, Sąd Apelacyjny ponowi motywy Sądu Okręgowego jedynie w zakresie niezbędnym dla podkreślania istotnych w sprawie kwestii.

Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny zaskarżonego orzeczenia wskazać też trzeba, że zgodnie z art. 378 § 1 kpc sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Zgodnie z tym unormowaniem o przedmiotowym zakresie kognicji sądu drugiej instancji decydują granice apelacji, przez które należy rozumieć granice wniosków i zarzutów apelacji; nie można przy tym pojęcia tego wiązać jedynie z zakresem zaskarżenia, bowiem przywołany § 1 art. 378, wyraźnie rozróżnia granice apelacji (zdanie pierwsze) od granic zaskarżenia (zdanie drugie), mających węższy pojęciowo zakres (zob. także wyrok SN z dnia 22 stycznia 2002 r., V CKN 650/00, Lex, nr 54335). Związanie granicami zaskarżenia oznacza, że sąd drugiej instancji nie może objąć swą kontrolą tej części orzeczenia sądu pierwszej instancji, która nie została zaskarżona. Ustalając pojęcie granic apelacji stwierdzić należy, że co do zasady przepis art. 378 § 1 kpc nie zezwala na dokonywanie oceny poprawności zastosowania przepisów postępowania przez Sąd pierwszej instancji z urzędu, poza treścią zarzutów zawartych w apelacji. W zakresie przepisów postępowania Sąd drugiej instancji bierze bowiem pod uwagę z urzędu jedynie nieważność postępowania, oczywiście w granicach zaskarżenia. Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest natomiast związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi

naruszenia prawa materialnego (por. uchwała SN z 31 stycznia 2008 roku, III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55; wyrok SN z 31 stycznia 2008 roku, II CSK 400/07, LEX nr 371445).

Odnosząc powyższe kwestie do realiów niniejszego postępowania odwoławczego wskazać należy, że strona apelująca nie wniosła zastrzeżeń do zakresu przeprowadzonego postępowania dowodowego. Nie wyartykułowała również wprost zarzutów odnośnie nienależytej oceny przeprowadzonych w sprawie dowodów, nie mniej jednak podniosła, że Sąd wbrew zgromadzonym w sprawie dowodom uznał, że strona pozwana nie wykazała aby cena sprzedaży maszyn rolniczych określona w przedwstępnej umowie sprzedaży była ceną brutto, podczas gdy kwestia ta była przedmiotem osądu również w sprawie I C 1093/14 oraz I C 901/15, a cena ustalona w sprawie I C 901/15 była ceną całkowitą obejmująca również podatek VAT.

Nadto w ocenie pozwanej, zarzucane przez nią błędy, odnośnie ustaleń istotnych w sprawie faktów wynikają z:

- naruszenia art. 365 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że Sąd orzekający w niniejszym procesie związany jest prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 października 2015, wydanym w sprawie I C 901/15, co do wskazanych w tym orzeczeniu wysokości cen poszczególnych, zindywidualizowanych tam maszyn rolniczych, stanowiących przedmiot umowy sprzedaży, do której odnosi się ten wyrok; według pozwanej ustalenie tych cen, czy też łącznie ceny za wszystkie maszyny, w innej wysokości niż wynika to ze ww. prawomocnego wyroku, „nie stanowi ingerencji w prawomocne rozstrzygnięcie Sądu w sprawie I C 901/15 i nie jest z nim sprzeczne, gdyż ustalenia w tym zakresie nie podważają ustalenia Sądu w tamtej sprawie w zakresie całkowitej ceny sprzedaży, a zmiernają jedynie do oceny tego, czy pewien element ustalonej przez Sąd ceny należy się powódce w świetle okoliczności faktycznych istniejących w chwili orzekania w przedmiocie obowiązku zapłaty”;

- błędnego zakresu rozpoznania sprawy przez Sąd, przez przyjęcie, że „w okolicznościach

niniejszej sprawy stanowisko strony pozwanej zmierzało do tego, aby Sąd poczynił ustalenia, czy uzgodniona cena jest ceną brutto czy netto, podczas gdy w rzeczywistości kwestia ta w ocenie pozwanej została już rozszkodowana, a ustalona już cena sprzedaży jest ceną całkowitą obejmującą wszystkie elementy, w tym również publicznoprawne, a rzeczą Sądu było dokonanie oceny tego, czy pewien element tejże ceny tj. kwota podatku VAT w okolicznościach istniejących w chwili orzekania należy się powódce”;

- naruszenia art. 316 kpc poprzez niedostatecznie rozważanie okoliczności sprawy, co przejawiało się zaniechaniem analizy postępowania powódki, która występując z roszczeniem w sprawie I C 901/15 określiła cenę sprzedaży na kwotę brutto, zgodnie z wcześniejszym orzeczeniem, które zostało uchylone i zgodnie z treścią przedwstępnej umowy sprzedaży, by następnie w toku postępowania wyrejestrować się jako podatnik podatku VAT, o czym nie poinformowała Sądu orzekającego, czym doprowadziła do zawarcia w dniu 23 czerwca 2016r. tj. w dniu uprawomocnienia się orzeczenia, umowy sprzedaży za cenę brutto, podczas gdy w rzeczywistości nie była już zobowiązana do zapłaty podatku VAT.

W ocenie Sądu Apelacyjnego błędne i niespójne jest stanowisko strony pozwanej odnośnie

naruszenia przez Sąd orzekający w pierwszej instancji przepisu art. 365 § 1 kpc. Zgodnie z tym

unormowaniem orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Podzielając zaprezentowany przez Sąd Okręgowy wywód odnośnie rozumienia tego unormowania, podkreślić należy jedynie, że moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądowego, o której mowa w art. 365 § 1, odnosi się tylko do treści jego sentencji (wyrok SN z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 702/04, Lex nr 402284). Nie mają zatem mocy wiążącej ani poglądy prawne wyrażone w uzasadnieniu orzeczenia (wyrok SN z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 284/07, Lex nr 380931), ani motywy i ustalenia faktyczne zawarte w uzasadnieniu (wyrok SN z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, Lex nr 345525). Według Sądu Najwyższego, przedmiotem prawomocności materialnej jest bowiem ostateczny rezultat rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do niego doprowadziły. Sąd przy wydaniu wyroku nie jest

związany zarówno ustaleniami faktycznymi poczynionymi w innej sprawie, jak i poglądami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu zapadłego w niej wyroku (wyrok SN z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 63/07, Lex nr 485880). Natomiast zawarte w uzasadnieniu orzeczenia motywy rozstrzygnięcia mogą mieć znaczenie dla ustalenia zakresu mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia, czyli granic prawomocności materialnej orzeczenia w rozumieniu art. 365 § 1 (tak wyrok SN z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008, nr A, poz. 20).

W niniejszej sprawie bezsporne pozostaje, że pomiędzy tymi samymi stronami, co w tym sporze, w obrocie prawnym funkcjonuje prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie, z 30 października 2015, wydany w sprawie sygn. akt I C 901/15, zastępujący oświadczenie woli (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. o zakupie przez pozwaną Spółkę od powódki określonych w orzeczeniu tym maszyn rolniczych, łącznie za cenę 660.000 zł.

Strona pozwana nie tylko nie przedstawiła ani argumentów prawnych, ani

faktycznych, pozwalających na wyłączenie w tej sprawie zastosowania art. 365 § 1 kpc, ale wręcz sama potwierdza, że cena, którą miała uiszczyć zgodnie z umową stron, to kwota 660.000 zł. Zdaniem Sądu Apelacyjnego przesądzającą zatem w tej sprawie jest cena, wynikająca z treści wyroku wydanego w sprawie I C 901/15. I o obowiązku jej zapłaty orzekał Sąd w tej sprawie.

Niezależnie jednak od tej kwestii – podzielić należy stanowisko Sądu pierwszej instancji, że pozwana nie wykazała, iż składnikiem umawianej w umowie przedwstępnej z 1 października 2012 ceny, był podatek VAT. Stwierdzić zatem należy, że gdyby nawet nie było prawomocnego wyroku Sądu w sprawie I C 901/15, to strona pozwana w toku tego postępowania nie przedstawiła dowodów pozwalających - w świetle art. 233 § 1 kpc - na uznanie, że strony ustalając cenę czyniły kalkulacje odnośnie jej składników. Z treści tej umowy oraz przebiegu postępowania w sprawie I C 1093/14, wynika natomiast, że przed zawarciem umowy przyrzeczonej pomiędzy stronami ujawnił się spór, odnośnie tego czy cena 660.000 zł zawiera podatek VAT – tak twierdzi pozwany; czy też była to kwota netto – to według twierdzeń powódki. Zdaniem Sądu odwoławczego, zważywszy na regulacje art. 203 § 2 zd. 2 kpc, dalej idących wniosków, niż wyżej wskazane, nie można wywodzić z dokumentów zgromadzonych w sprawie I C 1093/14, z których to Sąd Okręgowy dopuścił dowód. Dowody zaprezentowane w sprawie I C 901/15, podobnie jak zgłoszone bezpośrednio w tym procesie również nie pozwalają na przyjęcie, że strony w ogóle omawiały kwestię elementów składowych ceny. W szczególności zwrócić należy uwagę, że strona apelująca nawet nie formułuje twierdzeń w tej kwestii; nie przedstawia też na te okoliczności dowodów.

Mając na uwadze powyższe uznać należało, że strony łączyła określona w art. 535 § 1 kc umowa sprzedaży, zawarta 23 czerwca 2016, mocą której powódka sprzedała pozwanej spółce określone bezspornie pomiędzy stronami maszyny rolnicze, za ustaloną pomiędzy stronami cenę 660.000 zł. Pozwana nie kwestionuje, że zawierając umowę z powódką, zobowiązała się do zapłaty na jej rzecz ceny w takiej właśnie wysokości. W tym postępowaniu nie wykazała przy tym, żeby w związku z podnoszonymi przez nią okolicznościami odnoszącymi się do wyrejestrowania się przez powódkę z ewidencji podatników podatku VAT, świadczenie pozwanej z tytułu ceny sprzedaży z 23 czerwca 2016 winno ulec zmianie, bądź aby w związku z tym pozwana poniosła konkretną szkodę i skutecznie w tym procesie zrealizowała swoje roszczenie z tego tytułu w stosunku do powódki.

Podkreślenia wymaga też to, że poza zakresem kompetencji sądu powszechnego pozostaje określenie, czy po stronie powodowej istnieje, czy też nie, obowiązek odprowadzenia podatku VAT, a jeżeli tak to w jakiej wysokości, od umowy sprzedaży stanowiącej przedmiot tego sporu. Podobnie jak ustalenie ewentualnych, możliwych w przypadku opodatkowania umowy tej podatkiem VAT – korzystnych dla pozwanej rozliczeń zobowiązań publicznoprawnych.

Już tylko z tych przyczyn jako bezzasadny ocenić też należy zarzut „naruszenia art. 3 ust. 1 pkt. 1 ustawy o cenach oraz art. 3 ust. 2 ustawy o informowaniu o cenach towarów i usług, poprzez uwzględnienie roszczenia powódki również w zakresie tej części ceny, która obejmowała podatek od towarów i usług pomimo, że w chwili zawarcia pomiędzy stronami umowy sprzedaży powódka nie była płatnikiem podatku VAT, a obowiązek podatkowy w zakresie tego podatku po jej stronie nie istniał.”

Dodatkowo wskazać należy, że zważywszy na fakt, iż ustawa z dnia 9 maja 2014 r.

o informowaniu o cenach towarów i usług (jt.: DZ. U. z 2017, poz. 1830), obowiązuje od 25 lipca 2014, a strony cenę sprzedaży ustaliły w umowie z 1 października 2012, jej regulacji w tej sprawie, już tylko z tych przyczyn Sąd Okręgowy nie mógł naruszyć.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd orzekający w pierwszej instancji również nie mógł naruszyć unormowań ustawy z dnia 5 lipca 2001 r. o cenach (j.t.: Dz.U. z 2013.385), już tylko z tej przyczyny, że zdefiniowane w ustawie tej, w przywołanym przez pozwaną w apelacji art. 3 ust. 1 pkt 1 pojęcie „ceny” – jak wynika z zapisów tego artykułu odnosi się tylko do terminów użytych w tej ustawie. Nadto przepis ten wskazuje na cenę, jaką kupujący winien zapłacić „przedsiębiorcy” a strona pozwana nie wykazała, aby taki status, w rozumieniu pkt. 8, ust. 1 art. 3 ww. ustawy, posiadała powódka.

Nade wszystko jednak Sąd Okręgowy nie naruszył przepisów tej ustawy z uwagi na przedmiotowy zakres jej regulacji, który to obejmuje zasady i tryb kształtowania cen, wskazując przede wszystkim na swobodę w tym zakresie, podkreślając wolę stron zobowiązania (art. 2 ust. 1), z uwzględnieni wyjątków (art. 4, 5, 8). Nadto w zakresie tej regulacji mieszczą się sposoby informowania o cenach oferowanych towarów i usług oraz skutki nieprzestrzegania przepisów ustawy. Ustawa kształtuje obowiązki informacyjne przedsiębiorców i ustanawia podstawy prawne działania organów publicznych przy określaniu cen urzędowych. W tym postępowaniu natomiast kwestie objęte ww. regulacją nie podlegały badaniu z ww. przyczyn prawnych (art. 365 § 1 kpc) oraz faktycznych (pozwana nie przedstawiła dowodów, z których wynikałoby, że strony kształtując w roku 2012 cenę sprzedaży określały jej elementy składowe).

Bezpodstawny pozostaje także zarzut sformułowany przez pozwaną jako zarzut „sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że w odniesieniu do tej części roszczenia, co do której postępowanie zostało umorzono, pozwana dała podstawę do wytoczenia powództwa i winna zwrócić powódce koszty postępowania, podczas gdy pozwana co do zasady nie kwestionowała roszczenia powódki w tej części, a jedynie wstrzymała się z zapłatą tej części ceny sprzedaży, której nie kwestionowała mając ku temu uzasadnione powody”. Choć z jego treści i uzasadnienia wynika raczej, że strona pozwana nie uważa się za stronę, która w części umorzonego postępowania przegrała spór, w kontekście skutków fiskalnych z art. 98 §1 kpc.

Poza sporem pozostaje, że w części umorzonej powództwo było uzasadnione w chili jego zgłoszenia, a cofnięcie pozwu w tym zakresie nastąpiło wskutek spełnienia tej części świadczenia przez pozwaną w trakcie sporu. Wstrzymanie się z realizacją obowiązków wynikających z prawomocnego wyroku, w związku ze złożoną skargą kasacyjną – wbrew stanowisku pozwanej, nie stanowi co do zasady; skutecznej wobec wierzyciela podstawy do odmowy spełnienia świadczenia.

Mając zatem na uwadze, że prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji nie obaliły zarzuty zgłoszone przez pozwaną w apelacji oraz że Sąd odwoławczy nie stwierdził uchybień, które winien brać pod uwagę z urzędu – na podstawie przepisu art. 385 kpc – wywiedziona w sprawie apelacja została oddalona jako bezzasadna.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd drugiej instancji orzekł zgodnie z jego wynikiem, w oparciu o art. 98 §1 i § 3 i § 4 kpc w związku z art. 108 § 1 kpc, z uwzględnieniem przepisów art. 109 § 2 kpc oraz § 4 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804 z późn. zm.) oraz § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1667).

Edyta Buczkowska-Żuk Tomasz Żelazowski Małgorzata Gawinek